

Robert Kitt Metsaülikoolis: spetsialiseerumine mingile valdkonnale on vene rulett Eesti majandusega

Swedbanki ettevõtete panganduse juht Robert Kitt kõneles oma Metsaülikooli ettekandes, et 2008. aasta kriisini viinud probleeme Eestis täna enam ei eksisteeri – laenude-hoiuste suhe on langenud 175%lt 111%le ja jooksevkonto püsib ka nõrga ekspordikasvu ning jõudu koguva sisetarbimise kiuste ülejäägis.

„2003-2008 põhines majanduskasv peamiselt siseturu kasvul, 2008. aastal liikus pendel aga väga kiiresti sisemaiselt nõudluselt ära. Eesti kiire taastumise taga aastail 2010-2012 on olnud suur hulk eksportivaid ettevõtteid, kes suutsid kiirelt ümber orienteeruda, leida kohaliku ostja asemele uued turud. Väga oluliseks märksõnaks on laiapõhjaline majandus, kus puuduvad domineerivad valdkonnad,“ rääkis Kitt. „Me ei ole banaanivabariik – Eesti eksport on hajutatud nii riikide kui toodete lõikes ning müüdid sellest, et oleme vahendajaks naftatoodetele või ekspordime peamiselt elektroonikaseadmeid, ei vasta tõele. Mida vähem kontsentreerumist, seda parem. Kõik ei saa olla kirurgid, ka madala spetsialiseerumisega inimestel on vaja tööd.“

„Väikeriigina on meie konkurentsieelis mitte toota seda, mida teised toodavad, vaid teha omi kaupu väikestes kogustes, paindlikult, kiire logistikaga ja tegutseda Euroopa partnerite jaoks arusaadava ärikultuuri alusel. Oluline on, et ükski Eesti ettevõtte ei taha enam teha parimat puulusikat Eestis, vaid parimat maailmas. Meie ettevõtted tahavad igal juhul konkureerida maailmaturul, orienteerutakse kohe rahvusvaheliselt parima toote loomisele. Teine tähtis märksõna on interdistsiplinaarsus: parim tulemus sünnib erinevate valdkondade ekspertide koostöös. Kolmandaks: Eesti kapital ja Eesti ärimehed said aru, et keegi meid ei aita, võtsime ise initsiatiivi ja vastutuse ja see on viinud Eesti ettevõtjad väga edukalt välisturgudele,“ loetles Kitt tänase Eesti ettevõtluse eduka tegutsemise aluseid. „Kolmas tööstusrevolutsioon on tõepoolest Eesti kasuks toimimas – suured Põhjamaade tööstused on nii tootmisi kui ka inseneritehnoloogilisi ja arendusüksusi Eestisse üle toonud,“ kinnitas ta.

Kiti hinnangul on Eesti suurte eksportööridel, kes on väga haavatavad välisturgudele, seni siiski pigem hästi läinud. „Kuigi ekspordikasv nõrgeneb ja kahanevad ka ettevõtete kasumimarginaalid, suudavad nad seni pakkuda märkimisväärselt paremat palka kui tööandjad Eesti riigis keskmiselt. Samas on see ka suur oht, kuna tööjõukulud võivad kasvu jätkates viia selleni, et ettevõtjatel tekivad raskused,“ rääkis Kitt. „Probleemiks on saamas tööjõupuudus: ettevõtetel on keeruline leida oskustöölisi. Paradoksaalselt on meil samal ajal Eestis 40 000 pikaajalist madala ambitsiooniga töötut. Ilma spetsiifiliste oskusteta inimesed, kes müüvad oma aega ja kohalolekut, elavad sageli paraku piirkondades, kuhu töösturid tööjõupuuduse hirmus ei tule. Sellega on nende inimeste valikud väga piiratud. Eesti jaoks on väga ohtlik tendents emigratsioon just selles inimrühmas.“

Eesti arengu tulevikuvisionist rääkides on Kiti hinnangul olulised kaks küsimust: kas jätkame senise eduka hajutatud strateegiaga või valime välja eelisarendatavad tööstusharud ning kas ümberjagamine peaks suurendama rikkust või vähendama vaesust. „Kuna meil puuduvad suurrahvaste või maavarade poolest rikaste riikide loomulikud eelised ning ka geograafiline asukoht ei anna meile midagi erilist lisaks, oleks valdkonniti spetsialiseerumine vene rulett Eesti majandusega. Majanduses toimuvad protsessid nii kiiresti, et sellises olukorras ei jõuaks me kuidagi enne

katastroofi reageerida,” kinnitas Kitt, lisades, et IT-usk 2010ndatel ei erine olemuslikult näiteks 1990ndail Eestis levinud transiidiusust. „Kui oleksime pannud kõik kaardid transiidile, toonuks see kaasa põhjendamatult suuri riske. Eesti edu peitud hajutatud majanduses,” kinnitas Kitt veelkord.

Samuti oli Kitt veendunud, et rikkuse suurendamine loob ühiskonda vähem heaolu kui vaesuse vähendamine. „Peaksime muretsema selle poole pärast Eesti inimestest, kes ei suuda täna säästa. Vaesuse vähendamine on kindlasti kokkuvõttes ühiskonnale ka odavam. Inimeste liigutamine vaesuspiirist ülespoole peaks olema Eesti majanduspoliitiline eesmärk number üks,” kõneles ta. „Eesti pikaajaline probleem on madala lisaväärtusega töökohtade loomine. Ehk teiste sõnadega, õnne ja rikkuse saavutamiseks tuleb tegeleda vaesuse vähendamisega.“